BESCHRIJVING DER KAART,

VOORSTELLEND

DE BELEGERING VAN DE STAD BATAVIA.

1628.

Affteyckening hoe den machtichsten Coninck van Java Mayor, genaemt Choechoenang en by d' onse den Mattaram, met dertich duysent man onderleyt heeft d' stadt Batavia te vermeesteren, eerst met surprise onder vruntel. schyn, daernaer met openbaer geweld, en eyntl. met belegeringe drie maenden negen dagen, synde syn volck voor Batavia aengecomen den 25sten Augustus 1628 en weder affgetrocken 3^{den} December daer aen volgende, met groot verlies van de syne; alsoo de gemeene opinie is, dat van de dertich duysent, niet boven thien duysent man in Mattaram souden syn gekeert; synde seer veele in de belegeringe doot geslagen, noch meer van honger gestorven, ende geheel veel verlopen, omme de harde regering van den Mattaram t' ontgaen.

1. T' casteel Batavia.
 2. De punt Diamant
 3. Den Robyn.
 4. Den Saphier.
 5. De Peerle.
 6. De brugge van 't casteel, synde gedurende de belegering met een valbrugge ende hamey versterckt.
 7. 't Pleyn tusschen 't casteel ende de stadt.
 8. De stadt Batavia.
 9. 't Stadthuys, 't welck gedurende den oorloch met vier wtstekende
- II. (VI.)

} In steen opgetrocken.

} Dese twee bolwercken syn gedurende de belegering verhoogt, vergroot ende met houtwerck rontsomme beseth ende geslooten.

galderyen versterkt ende met groff geschut gearmeert is geweest, alwaer de Burgery haer rendevoes hadden, nevens een comp^e. soldaten van 100 coppen extraordinary wt 't casteels garnisoen tot assistentie van Burgery en besetting.

10. De Reduyt Gelderlant.	} Syn drie Reduyten in steen en calck opgemaect, lange te vooren voltrocken, eer des Mattarams volck vyantschap bethoonden.
11. De Reduyt Holland.	
12. De Reduyt Zeeland.	
13. De Reduyt Vriesland.	} Dese reduyten en wachthuysen syn alle gemaect terwyl de stadt belegert was; synde de reduyten massiff van aerde opgevult en met houtwerk begort.
14. De Reduyt Groningen.	
15. Twee wachthuysen by oosten de stadt, tusschen de Reduyten.	
16. De Reduyt Utrecht.	
17. De Reduyt Brabant.	
18. Twee wachthuysen tusschen de Reduyten Utrecht en Brabant by zuyden de stadt.	
- 19. 't Huys van den Mayor Vogel, 't welck voor een reduyt diende terwyl de stadt aen de zuytsijde heel open was.	
20. Een Chaloupe.	} Liggende in de riviere op de wacht by westen de stadt tot bescherminge derselver, alsoo de stadt aen die cant met geen reduyt beset is.
21. { Syn twee chianpans off	
22. { gesloten vlotschuyten met schut versien.	
23. Het affgesneden deel van de stadt, by ons geraseert ende verbrandt, wtgesondert de kerck.	
24. De kerck by nacht door den vyant affgebrant.	
25. De brug over de groote rivier, alias de Engelse brug, door den vyant afgebrant.	
- 26. De Lantpoorte en brugge, door den vyant affgeworpen en verbrant.	
27. 't Pleyn van 't Sieckenhuys.	
28. 't Huys of Reduyt Brassenburch, by ons geraseert.	
29. Pinangthuyn van Capiteyn Hendrick Lievensz, welke door ons, wanneer den vyant in 't zuytweste de Staat aprocheerde, meest omgehouden ende geraseert is.	

30. Houten bruggen of vloten op 't water over de stadts grafft, daer over d' wtvallen syn gedaen.

31. Brugge over de Rivier op boots en schuyten.

32. De huysing van Generale Ontfangh.

33. Het Tolhuys en den boom, daarmede de rivier des nachts gesloten wort.

34. Den weer achter de huysing van Generalen Ontfang, lopende langs strand naer Ancque, daer vele van den vyant hun met de vlucht in 't bos salveerden, als van 't casteel affgeslagen wierden.

35. 't Engels huys, synde by nacht in brand geraeckt en de myren naderhant door ons voorts geseert, omme voor te comen dat den vyant sich daer niet in quame verstercken.

36. Clappusthuyn van den Predicant Danckert, by ons omgehouden als wanneer den vyant de stadt in 't Zuytweste met zyn leger naerde.

37. Syn twee van onse Tingans, liggende op de wacht om te verhinderen dat seecker seven praeuwen van Bouracxa, die pas hadden versocht naer Malacca te mogen gaen, niet by de binnenliggende praeuwen soudent vaeren, om alsoo voor te comen dat se de praeuwen die binnen lagen ende haer geweer naer oude costuyme overgegeven hadden, met nieuw geweer niet versien soudent; waer wt den eersten alarme des nachts ontstont, alsoo met geweld tegen onse wacht indrongen.

38. Syn drie troupen, namentlijk de compagnie van Capiteyn van der Plate ende 50 soldaten wt 't casteel, met eenige burgers, samen omtrent hondert ende vyftich man sterck, dryven den vyant wt d'affgesneden stadt, omtrent de Reduyt Hollandt, onder de letter I.

39. Is een troupe van vyffentsestich soldaten, gesecondeert met eenige Japanders ende Marduyckers, slaen den vyant wt syn halve mane, onder de letter K, ende wierd voorsz. aproche by de Chineesen geslecht.

40. Dit syn de troupen die de reduyt Hollant ontsetten, den vyant wt alle syn aproches, tot thien in 't getal, slaende, ende tot in syn leger dryven; d' wtvalders waren sterck drie hondert soldaten, hondert burgers en wierden gesecondeert met een groot getal van Chineesen en Marduyckers; niet min als drie hondert van den vyant syn in dese

rescontre dootgeslagen, ende alle d' opgeworpen wercken werden dien dach by d' onse geslecht ende verbrant.

41. Dit syn de troupen onder 't gebiet van Gouvern. Jacques le Febvre als Veltoverste, die den vyant den 21°. October 1628 wt zyn leger slaen ende 't velt deden ruymen, sterck synde omtrent twee duisent acht hondert ende sessensestich coppen, namentl.:

24 Ruyters.....	24
6 Comp ^m soldaten, yder van 70 coppen.....	420
3 Vaendels burgers.....	210
3 Vaendels Japanders ende Mardyckers.....	210
42 Bosschieters en Bootsgezellen tot de vierwercken.....	42
700 Gewapende Chinesen en omtrent 800 byloopers.....	1500
Tot Pionniers van comp ^e . lyffeygenen.....	260
Met 200 bijloopers van burgers slaven.....	200
	<hr/>
Coppen.....	2866

Ende waren dese troupen door d' heer Generael Coen gelast 't quartier van Oecker ende Sammadang eerst aen te tasten, en by 't wttrecken ende bespringen van de vyandt dese naer volgende ordre te houden, namentlyck:

41. A. d'Avantgarde, bestaende wt drie vendels, te weten, die van den Capiteyn Dietloff Specht, Ghysbert van Lodensteyn, ende van wegen de Burgers, den Capiteyn Symon Bolentyn. Ende wierd geleyt door Adrian Anthonisz., Capiteyn van 't Garnisoen des Casteels Batavia.

41. B. De bataillie wierd geleyt by den Mayor Vogel, bestaende wt de comp^e. van den Capiteyn Jochum Roeloffsz., die van den Ontfanger Maseyck ende Hendrick Lievensz. wegen de burgerije. Hierby hielt sich te paerde den Veltoverste d' heer Jacques le Febvre, vergeselschap met den Commissaris van der Lee ende andere vrijwillige, met den stalmeester van d'heer Generael.

41. C. d'Arriere garde, wierd geleyt by den Commandeur Adriaen Block Maertsz., ende bestont wt de Comp^e. van den Capit. Hans Juriaen, Adriaen van Son ende Gommarus van Staen, burger.

41. D. De Mardyckers en de Japanders worden aangevoert door den Commandeur Frederick Kistiens, geassisteert met den Oppercoopman Jacob Jansen Patacca.

41. E. De Chineesen, ende wierden geleyt by den President van Schepenen Hans Putmans, geassisteert van Dirck Jan Jemming ende den Coopman Cornelis Drent.

d' Avantgarde marcheert naer den vyant, hebbende ter rechterhant de Mardyckers ende op de slinckerhant de Japanders, ende vóór haer de Bosschiers met vierwercken. Den vyant wort vermeestert ende wt syn sterckte gedreven, 't vaendel van de Japanders was eerst op des vijants werck.

d' Avantgarde trecken voort naer 't quartier van den Veltoverste den Tommagon Bouracxa, valt van achteren in syn sterckte; hier wort den Capiteyn Dietloff Specht ende den Vendrich Storthemel met een pieck dootgesteecken ende den Luytenant Sebolt Wonderaer gequest; ondertusschen vielen de Chinesen furieuselyck van vooren op gemelte quartier aen, ende wierd' den vyant vechtenderhant wt syn legerplaetse geslagen, ende eyntelick geheel in de vlucht wt het velt gedreven. In dese rescontre syn omtrent hondert van den vyant op de plaetse ende ende in de riviere doot gebleven, daer onder den Tommagon Bouracxa met syn outste soon; van onse syde hadden vyff dooden, drie Nederlanders en twee Japanders, met vyftich gequeste, daer onder 26 Nederlanders.

42. Syn twee gedeckte chianpans off vlotten ende seven boots, gemant met hondert ende vyftich matrosen, welcke expres geordonneert waeren om 't quartier van Bouracxa t' abuseren ende alarme te houden, ende daarmede voor te comen dat geen assistentie deden aen 't ander quartier; ende terwyle dit vaertuych doende was en geweldich tegen den anderen schoten, wierd 't quartier van Oecker en Sammadang vechtenderhant ingenomen.

43. Het steenen huys ofte reduyt op Direx lant, door den vyant geruyneert ende afgeworpen.

44. Zijn 6 ruyters, ryen op hasard ende brengen twee Hoofden binnen.

A. Syn zeven Javaense praeuwen, die, soo wtgaven, niet binnen begerden te wesen, maer versochten pas om naer Malacca te varen.

B. Is een troupe van omtrent veertich Javaense praeuwen, liggende buyten den boom, daer wt den aenval op 't Casteel aen 't bolwerck de Peerle wierd gedaen; waren sterck van volck, met die binnen waren omtrent duysent wtgelesen mannen.

C. Een ander troupe van omtrent twintich Javaense praeuwen, liggende binnen den boom in de riviere, tegen over 't pleyn van 't casteel, tusschen den Diamant ende Robyn, langs de gardyn wierd gedaen.

D. 't Quartier van den Tommagon Bouracxa, Veltoverste van den Mattaram in 't leger voor Batavia, sterck 6000 man.

E. Brugge over de riviere by de Javanen gemaect.

F. Thuyu van d' Ed. heer Generael, daerinne hun een gedeelte van de Tommagons leger beschaust hadden.

G. Trencheen ende buytenwachten voor 't quartier van Veltoverste den Tommagon Bouracxa.

H. 't Quartier van die van Oecker ende Sammadang, sterck vier duysent man.

I. Naer dat hem den vyant den 26sten Augusty in groot getal omtrent den stadt in ordre met vliegende vaendels verthoont hadden, valt des nachts daaraen, met omtrent duysent man, in de afgesneden stadt; meynt de reduyt Hollandt aff te snyden en sich aldaer te begraven, maer wierd des morgens met verlies van veel van de haren daer weder wtgedreven.

K. 's Vyants halve maene van hout ende aerde opgeworpen tot binnen scheut van een pistool aen de stadt.

L. Syn de retrenchementen ende naerderingen door den vyant op een nacht tegen de reduyt Hollant opgeworpen, als wanneer voornamen deselve te bestormen, onder de voet te rammen en met ladders te beklimmen, doch te vergeeffs ende wierd des morgens daarvan ende wt alle syn aproches gedreven.

M. Syn schieterije huysgens op de riviere onder voorsz. reduyt gebracht, van riedt off bamboes gemaect.

AA. Is 't quartier van Tommagon Scragulague, sterck omtrent

veerthien à vyfftien duysent man, synde voorsz. Tommagon met een leger van twintich duysent man te lande van Mattaram tot secours van Bouracxa affgezonden, welck leger den 22sten October voor Batavia aenquam, als wanneer daechs te vooren 't leger van Bouracxa opgeslagen was.

BB. Is 't leger van den vyandt onder 't commandement van den Veltoverste Seragulague, in 't Zuytwest van stadt, sterck omtrent vyff à ses duysent man.

CC. 's Vyants halve mane, synde van hout ende aerde opgeworpen, binnen canonscheut van de reduyt Zeelandt.

DD. Syn buytenwachten van den vyandt.

EE. 't Quartier van Kiay du Paty Mandura Radja en Kiay du Paty Opusanta, met hun eygen volck, sterck omtrent duysent man, onder 't gebiet van Tommagon Seragulague herwaerts gecomen, synde dit quartier nevens een ander beschansing voor de poorte van den thuyne van d'Ed. heer Generael, naer dat Bouracxa van daer opgeslagen ende doot gebleven was, door dese Edel(lieden) op nieuws begrepen ende gefortificeert. Dese twee Edel(lieden) hebben op twee bysondere nachten haer begeven met omtrent drie hondert man in d' affgesneden stadt, tusschen de reduyt Hollant ende de punt Wttrecht, omme de reduyt Hollant te vermeersteren, off pertye volckx, die deselve mocht comen om t' ontsetten, te slaen; onderleyden de mueren van voorsz. reduyt Hollandt met behendicheyt door te breecken; maer ontdeckt wordende liepen met groote troupen verbaest door, met verlies van 10 à 12 van de hare.

FF. Brug over de riviere, omtrent 't Huys off reduyt op Direxlandt bij den vyant gemaect.

GG. Is de plaats daer den Tommagon Seragulague drie dagen voor syn vertreck Kiay du Paty Mandura Radja ende Opusanta met hun volck, t' samen seven hondert vier en veertich personen (by d'onse getelt) door ordre van den Mattaram, by forme van Justitie, omdat haer niet doot gevochten off Batavia niet overwonnen hadden, heeft doen ombrengen ende vermoorden, daarvan de principaelste onthooft ende de reste de handen op de rugge gebonden met een crits off Javaense poignaert 't hart affgesteecken syn.

HH. Omtrent een myle boven 't leger, te landwaert inne, op een plaetse by d' onse genaemt de Pannebackerye, heeft den Tommagon Seragulague, dartich dagen lanck, duysent man daechs doen graven omme de rivier van de stadt Batavia aff te leyden en een ander gang naer de zee te doen loopen, ten eynde dat d' onse door gebreck van water genootsaecht mochten worden Batavia van selfs te ruymen; maer siende hoe weynich in die tyt voirderden ende hoe des Mattarams volck van selfs door hongersnoot consumeerde, heeft 't werck laten steeken.

Buiten op staat:

Beschrijving en affteekeninge
van Belegeringh der stad Batavia.

Nº. 9. Amsterdam.

Bij resolutie van 21 Aug. 1629 is de vermaarde Hessel Gerritsz. geautoriseerd eene kaart van Batavia te maken: "Is oock goedgevonden dat de Camer van Amsterdam sal accorderen over de conterfeyselen van Batavia, die hij voor de Cameren gemaakt heeft, met expresse resolutie van dese vergadering dat men voortaan geen caerten ofte conterfeyselen van die of andere plaetsen meer en sal laeten maecken, sonder consent van de Seventiene." Bij resolutie van den 18^{den} Maart 1619 werd hem toegezegd, dat "wanneer hij de Comp^e. getrouwelyck blijft dienen, hij sonder pregnante redenen haer niet en sal verlaeten, maer als caertemaker continueeren." Zijne eerste aanstelling is niet door mij gevonden.

Daar echter de kaart van Frans Flors van Berckenrode (over wien men zie Bodel Nijenhuis, Verh. Kon. Instit. 2de kl. 1845) den 3^{den} Maart gedagteekend is, blijkt het dat deze de prioriteit heeft. Het origineel er van bevindt zich in het oud Koloniaal Archief te 's Gravenhage.

P. A. LEUPE.